

Κρίση της Ευρωζώνης και Παγκοσμιοποίηση

Χριστόφορος Σαρδελής

Αθήνα, 23 Μαΐου 2011

Once upon a time “We had a Dream” ...

- Το ΕΥΡΩ εισήχθη σαν μετεξέλιξη του ασταθούς ERM και ήταν σημαντικό βήμα για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση
- **H. Kohl (2002)**: Η καθιέρωση του Ευρώ σηματοδοτεί μια αποφασιστική καμπή στην Ευρωπαϊκή ιστορία. **Το κοινό νόμισμα καθιστά την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μη αναστρέψιμη.**
- Χωρίς κοινή δημοσιονομική πολιτική το Ευρώ σχεδιάστηκε σαν **νόμισμα «καλού καιρού»**. Τα όποια προβλήματα θα αντιμετώπιζονταν όταν θα προέκυπταν.
- Ακρογωνιαίος λίθος του ευρωπαϊκού μοντέλου (κοινωνική συνοχή, έμφαση στην παιδεία κλπ) και αντίποδας του νεοφιλελεύθερου αγγλοσαξωνικού μοντέλου

Πριν μόλις δυο χρόνια

- **J. Almunia για τα 10 χρόνια του Ευρώ:**
- Το Ευρώ συνέβαλε αποφασιστικά στη **μακροοικονομική σταθερότητα**
- Το Ευρώ είναι ακρογωνιαίος λίθος για την περαιτέρω **οικονομική ολοκλήρωση** και ένα ισχυρό σύμβολο για την συντελούμενη **πολιτική ολοκλήρωση**.

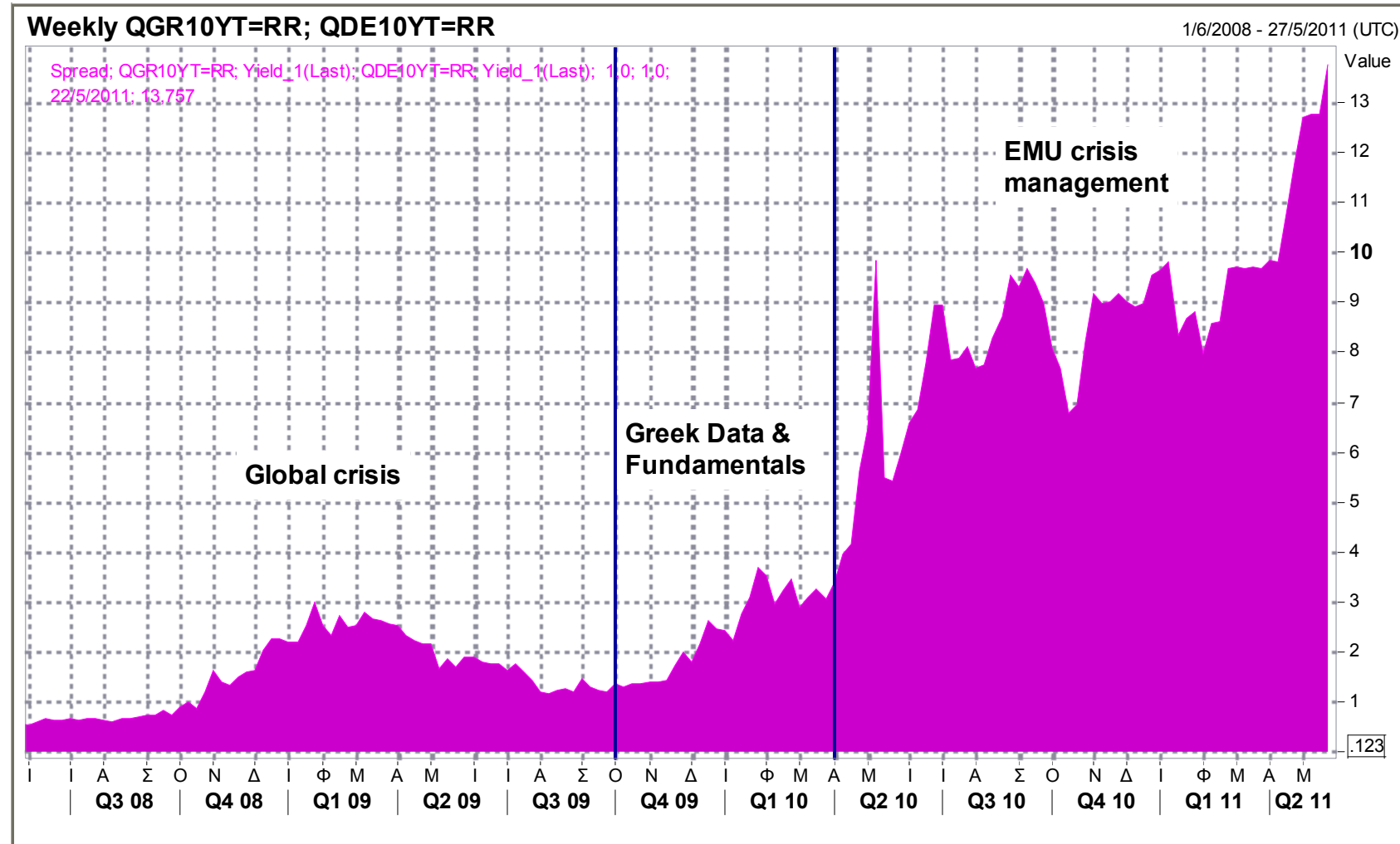
Ο δεκαετής «μήνας του μέλιτος»

- Η ΟΝΕ δημιουργήθηκε με ελαστική ερμηνεία των κριτηρίων εισόδου
  - Γερμανική ενοποίηση
  - Βελγικό-Ιταλικό πρόβλημα με το χρέος
  - Απόνερα της διεθνούς νομισματικής κρίσης
- Δεκαετία χαλαρότητας:
  - νομισματική πολιτική
  - χαλαρή εποπτεία και κανόνες διακυβέρνησης
  - Ψευδαίσθηση ολοκλήρωσης του αρχικού ονείρου
- Οι αλλαγές στο πολιτικό προφίλ της ΕΕ πέρασαν κάπως απαρατήρητες, ώσπου ... ξέσπασε η κρίση.

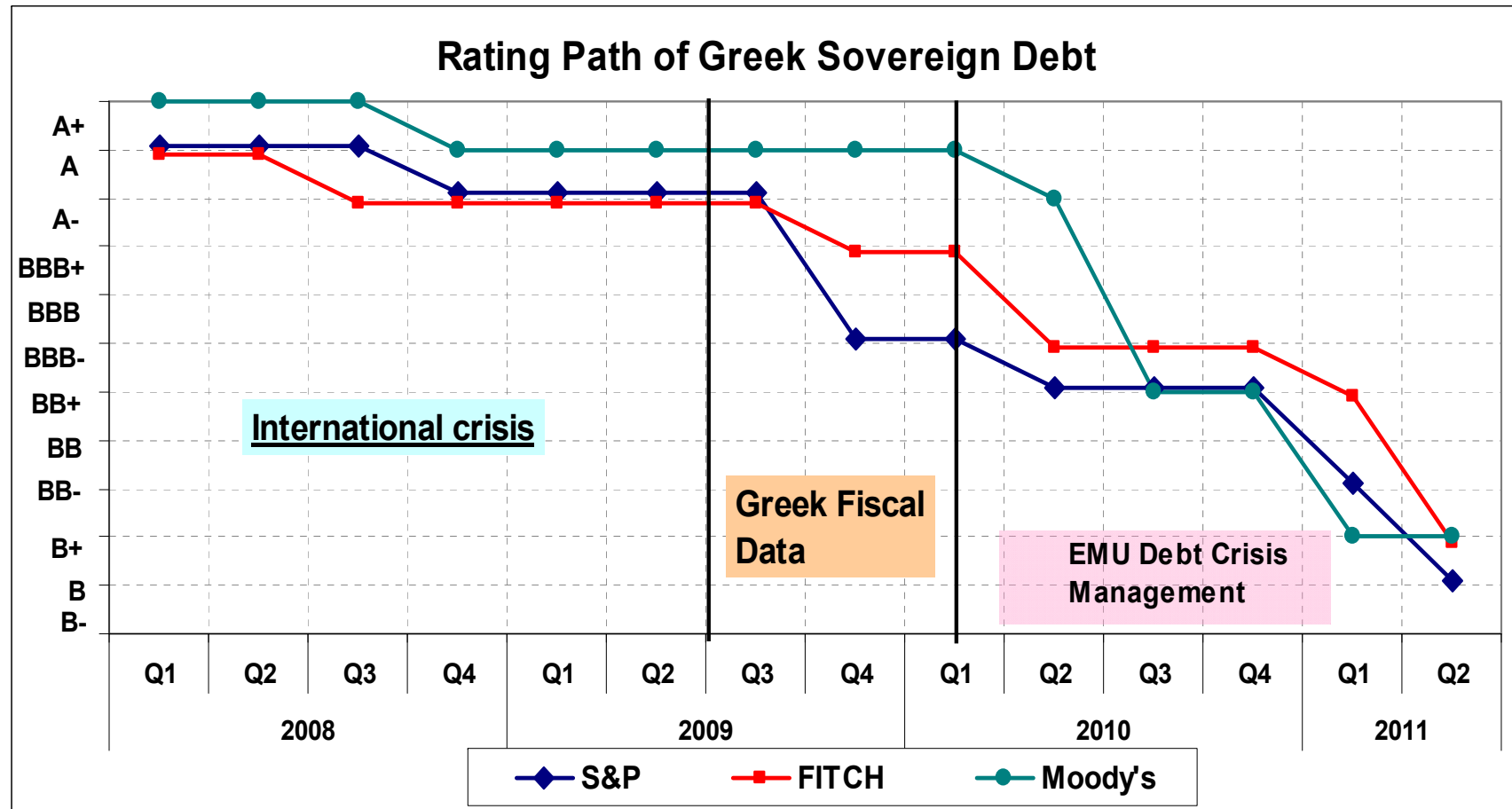
Αποσταθεροποιητικός μηχανισμός (Minsky effect) σε δύο επίπεδα

- Αυτορυθμιζόμενο τραπεζικό σύστημα:
  - Ταχεία πιστωτική επέκταση στις καλές μέρες και πιστωτική συγκράτηση στις κακές
  - Λόγω υπερβολικής ανάληψης κινδύνων στις καλές μέρες έπεται υπερβολική συγκράτηση στις κακές (Minsky effect)
- Η Ελληνική 10-ετία στην ΟΝΕ
  - Αφθονία φτηνών κεφαλαίων σε εποχές ισχυρής ανάπτυξης (μεγέθυνσης)
  - Χαλαρή εποπτεία επί 10 χρόνια και μετά καθεστώς χρεοκοπίας, «συμμετοχή ιδιωτών» στις απώλειες για την επιβολή αγοραίας πειθαρχίας και ψίθυροι για έξοδο από την ΟΝΕ

Διαχείριση κοινού προβλήματος ή εγχειρίδιο εφαρμογής του «δόγματος του σοκ;»

Ελληνική κατάρρευση – Τα θεμελιώδη μεγέθη ή η διαχείριση της κρίσης;

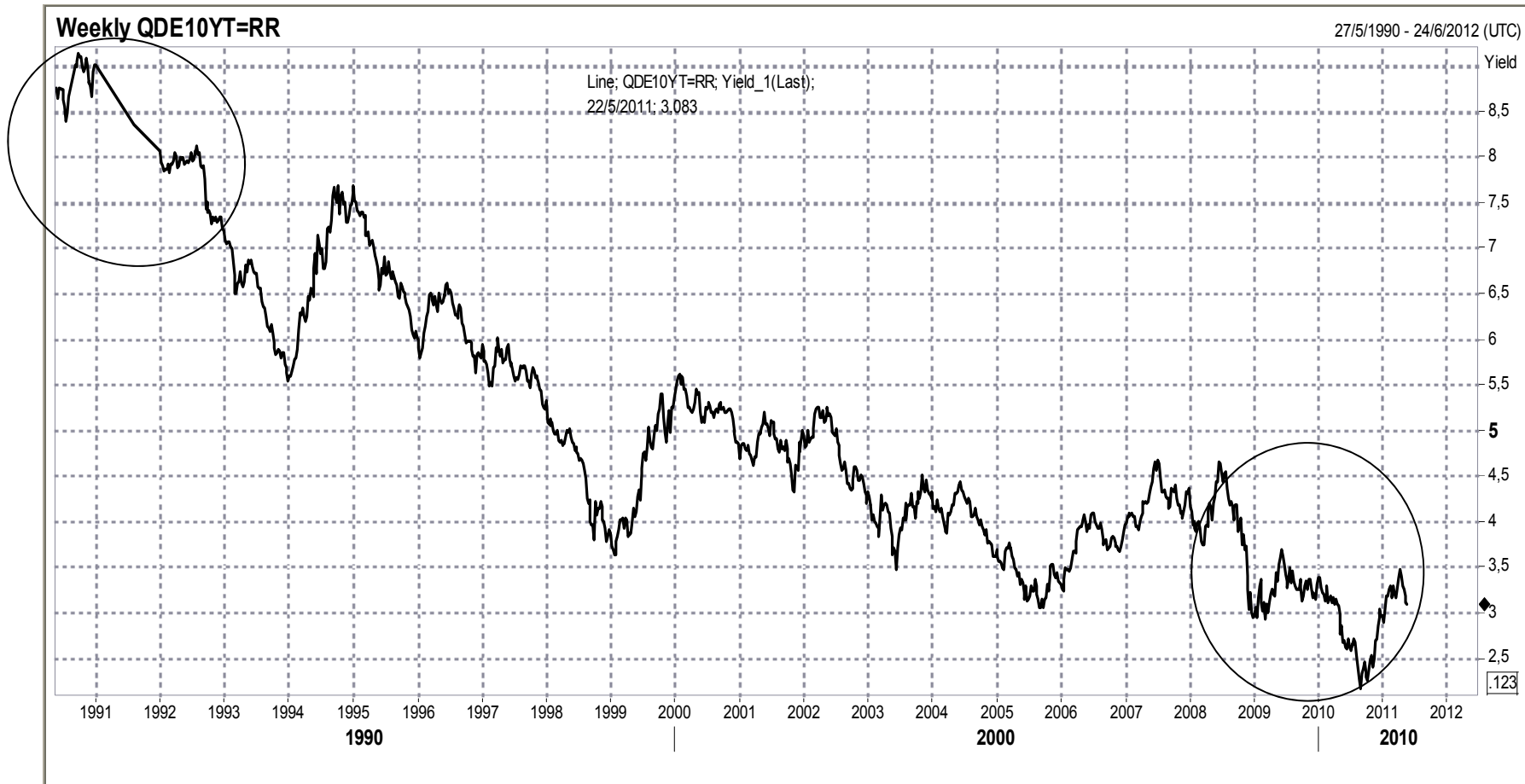

Πως χαθήκαμε στη μετάφραση

- Έλληνες (ONE-1):
  - Προβάλλουμε περισσότερο τις Ευρωπαϊκές διαστάσεις του προβλήματος
  - Επικαλούμαστε την **Ευρωπαϊκή αλληλεγγύη**
- «Γερμανοί» (ONE-2):
  - Το πρόβλημα είναι κυρίως ελληνικό
  - Επικαλούνται την αρχή της **εθνικής ευθύνης**
  - Η αλληλεγγύη εξαντλείται σε υψηλότοκα δάνεια
  - Τιμωρία στους αμαρτωλούς

Το σωστό επιλέγεται από την αγορά – Πολιτική ολοκλήρωση ή οικονομικός Δαρβινισμός;

Ρευστότητα: Το νέο εργαλείο για επιβολή πειθαρχίας

- Τράπεζες: Καμία πρόσβαση στη διατραπεζική αγορά
- EFSF: Όχι αγορές ομολόγων σε πρωτογενή ή δευτερογενή αγορά (Γιατί;)
- ΕΕ: Όχι στην έκδοση Ευρωομολόγου
- Απαγόρευση δανεισμού από τρίτες χώρες
- ECB: Πλαφόν σε χρήση Εντόκων Γραμματίων για παροχή ρευστότητας (μείωση εκδόσεων)
- ECB: Επιμήκυνση ή αναδιάταξη καθιστά τα ομόλογα του Ε.Δ. ακατάλληλα ως εγγυήσεις για παροχή ρευστότητας, ακόμη και με το ισχύον «κούρεμα»
- **Πρόδηλη σπατάλη για εξαγορά πειθαρχίας**

ΟΝΕ-2: Ο πρώτος λόγος στις αγορές ...

- Θετικό τεστ **διατηρησιμότητας** χρέους για πρόσβαση σε ευρωπαϊκά κεφάλαια (ESM)
  - Τεστ αξιοπιστίας (καχυποψία)
  - Εγγυήσεις και αυστηρή επιτήρηση για υλοποίηση
- Ρήτρα ιδιωτικής συμμετοχής στα ρίσκα
- **Δομική διαστρωμάτωση της ΟΝΕ σε ομόκεντρους κύκλους**
- **Κίνητρα για εθελοντική έξοδο από ΟΝΕ**

Ευρώ και Κινεζοποίηση της Ευρωπαϊκής οικονομίας

- Η Ελληνική κρίση και η νέα ΟΝΕ μάλλον οδηγούν σε **δομική** αύξηση της αποταμίευσης
- Από ισορροπημένη οικονομική ένωση σε οικονομία διπλών πλεονασμάτων;
- Σταδιακή αποδόμηση του κοινωνικού κράτους αν το απαιτεί η ανταγωνιστικότητα;
- Κίνα: Το νέο Ευρωπαϊκό πρότυπο;
- Σταδιακή μείωση του δυνητικού ΑΕΠ λόγω ισχνής εγχώριας ζήτησης;

Συμπεράσματα

- Με αφορμή ή πρόσχημα την Ελληνική κρίση η ΟΝΕ επανασχεδιάζεται με Γερμανοκεντρικά πρότυπα
- Το κλασικό Ευρωπαϊκό μοντέλο της ΟΝΕ-1 υποχωρεί προς όφελος της νεοφιλελεύθερης ΟΝΕ-2
- Αυστηρότεροι κανόνες διακυβέρνησης
- Αναβάθμιση του ρόλου των αγορών και υποκατάσταση πολιτικών αποφάσεων με αυτόματες διαδικασίες
- Ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στην πρόληψη κρίσεων και παγιοποίηση της έλλειψης μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων
- **Ερώτημα: Ευνοείται το κοινό νόμισμα από την αυξημένη διαστρωμάτωση της ΟΝΕ;**